

10

Schrappen plicht nieuwe gasaansluitingen voor woningen

Aan de orde is de behandeling van:

- **het Voorstel van wet van het lid Van Tongeren tot wijziging van de Gaswet in verband met het schrappen van de plicht tot nieuwe gasaansluitingen voor woningen (34781).**

De voorzitter:

Aan de orde is nu het vierde initiatiefwetsvoorstel dat de Kamer deze week behandelt, namelijk het voorstel van het lid Van Tongeren tot wijziging van de Gaswet in verband met het schrappen van de plicht tot nieuwe gasaansluitingen voor woningen. Ik heet mevrouw Van Tongeren van harte welkom. Zij wordt bij de verdediging van haar voorstel in vak-K ondersteund door Yorian Bordes en Peter van Dijk, beiden fractiemedewerker bij GroenLinks.

Tevens heet ik welkom de minister van Economische Zaken en Klimaat. Hij zal bij de behandeling van dit wetsvoorstel optreden als adviseur van de Kamer.

Vandaag is aan de orde de gehele wetsbehandeling, waarbij de eerste termijn van de zijde van de Kamer voor de dinerpauze plaatsvindt. Daarna geeft mevrouw Van Tongeren antwoord op de gestelde vragen.

De algemene beraadslaging wordt geopend.

De voorzitter:

Ik geef nu als eerste spreker mevrouw Beckerman namens de SP het woord.

Mevrouw Beckerman (SP):

Voorzitter. De initiatiefnemer stelt voor alle nieuwbouw gasloos aan te sluiten. Een goede stap richting aardgasvrij wonen. Want het is toch bizar dat er nog elke dag woningen op het gas worden aangesloten? Elke dag! Terwijl de aarde in Groningen steeds weer beeft en mensen in huizen verscheurd raken, sluiten we doodleuk hele wijken tegelijk aan op het gas. Dus heel veel dank aan mevrouw Van Tongeren voor het nemen van het initiatief tot deze wet.

Net als de initiatiefnemer delen wij de mening dat het voorstel van de regering te lang op zich heeft laten wachten en te weinig heeft voorgesteld. Dit kabinet komt met een wetsvoorstel dat nog steeds gasaansluitingen als uitgangspunt hanteert. Dat is toch niet de stap richting die zo nodige transitie richting gasvrij wonen.

Maar het is wel een raar debat geworden. Doordat wij zojuist een debat hebben gehad over de Wet VET en de coalitiepartijen daarbij snel bijna hetzelfde bij amendement hebben proberen te regelen als datgene waaraan mevrouw Van Tongeren heeft gewerkt. Wij willen het debat van daarnet natuurlijk niet overdoen.

Wij steunen het wetsvoorstel dat mevrouw Van Tongeren heeft ingediend.

De voorzitter:

Ik zie mevrouw Mulder ook, maar ik zou toch willen dat u uw zin afmaakt.

Mevrouw Beckerman (SP):

Dat was eigenlijk mijn zin.

De voorzitter:

U was klaar?

Mevrouw Beckerman (SP):

Voor dit stukje wel, ja.

De voorzitter:

Mevrouw Mulder, Agnes Mulder.

Mevrouw Agnes Mulder (CDA):

Voorzitter, ik hoor mevrouw Beckerman van de SP tot twee keer toe zeggen dat hier even een snelle move zou zijn gemaakt door de coalitiepartijen. Erkent mevrouw Beckerman dat er ook al in eerdere instantie een amendement lag van de heer Bosman en ook een van mevrouw Van Veldhoven die eigenlijk dezelfde strekking hadden? Ik heb er dan wel moeite mee dat mevrouw Beckerman het zo kwalificeert. Kan zij aangeven of zij die amendementen al kende en dat zij ook wist hoe het debat daarover is verlopen, al eerder in deze Kamer, en dat eigenlijk de hele Tweede Kamer dit graag zou willen?

Mevrouw Beckerman (SP):

Ja, uiteraard. Volgens mij is hier al heel vaak over gedebatteerd, alleen was het feit vorige week natuurlijk nog dat de wet van mevrouw Van Tongeren de enige was die het deze week zou regelen. Daarna begrepen wij uit de media dat er een amendement zou komen, dus zo zijn de feiten voordat wij aan dit debat begonnen.

De voorzitter:

Mevrouw Mulder, ik zie u bij de interruptiemicrofoon staan, maar ik ga toch een beetje ingrijpen. De procedurele discussie is uitgebreid in de commissievergadering aan de orde geweest. Ik zou willen voorstellen dat hier iedereen gewoon zijn of haar bijdrage doet en vervolgens geven we mevrouw Van Tongeren het woord.

Mevrouw Agnes Mulder (CDA):

Mevrouw de voorzitter, misschien even heel kort. Dit is al eerder behandeld en ik heb er gewoon bezwaar tegen dat mij iets in de schoenen wordt geschoven wat er al eerder lag. En dat punt wil ik hier ook even gemaakt hebben.

De voorzitter:

Dat punt hebt u duidelijk gemaakt. Gaat u verder, mevrouw Beckerman.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Er zit toch wel echt verschil in en dat amendement is er pas vorige week gekomen, terwijl de wet al geagendeerd was voor vanmiddag. Maar goed, ik herhaal: wij steunen de initiatiefwet van mevrouw Van Tongeren.

Er is één zaak waar wij ons wel veel zorgen over maken als SP-fractie, en dat is natuurlijk de betaalbaarheid van alternatieven. Huishoudens die aangesloten zijn op warmtenetten betalen op dit moment vaak een veel hogere rekening. Hoe ziet de initiatiefneemster dat? Het niet langer aansluiten van nieuwe woningen op gas, Gronings gas, is broodnodig. Dat een gasaansluiting toch nog het uitgangspunt is, is achterhaald, maar zorg er dan ook wel voor dat gezinnen die geen tonnen op tafel kunnen leggen, goede woningen beschikbaar hebben. Voorkom een tweedeling tussen duurzame en toekomstbestendige woningen voor alleen kapitaalcrachtigen enerzijds en anderzijds tochtige oude woningen voor de rest, die dat niet kan betalen. Daar wil ik het bij laten.

De **voorzitter**:

Dank u wel, mevrouw Beckerman. Dan is nu het woord aan de heer Wassenberg namens de Partij voor de Dieren.

□

De heer **Wassenberg** (PvdD):

Dank u wel, voorzitter. Nog maar 20 minuten geleden spraken we hier eigenlijk over hetzelfde onderwerp, met een iets andere insteek. We spraken net over de wijziging van de Gas- en Elektriciteitswet 1998. Mijn belangrijkste inhoudelijke punten heb ik in dat debat al uiteengezet.

Ik wil beginnen met mevrouw Van Tongeren van harte te danken en te complimenteren met haar werk. Het is veel werk, zoiets, en ik waardeer dat buitengewoon. Dus mijn oprechte complimenten daarvoor. Ik onderschrijf en ondersteun het voorstel van mevrouw Van Tongeren dan ook, alleen zo gemakkelijk wil ik mij er natuurlijk niet van afmaken. Zonder het debat van vanochtend nog even over te willen doen, wil ik toch nog enkele zaken benadrukken. Ik vind het, met GroenLinks, van groot belang dat Nederland snel van het gas afkomt en dat gasloos de norm wordt, niet alleen voor de nieuwbouw, maar ook voor de bestaande bouw. Daar hebben we het in het vorige debat uitgebreid over gehad. Het is belangrijk dat het makkelijker wordt gemaakt om projecten te starten om bestaande bouw en nieuwbouw in bestaande wijken met duurzame alternatieven van het gas af te halen. Daar gaat het voorstel van mevrouw Van Tongeren over. Dat laatste vind ik wel heel belangrijk: duurzame alternatieven.

Dat betekent dus geen fossiele brandstoffen. Laagcalorisch gas vervangen door een soort hoogcalorisch gas, is natuurlijk geen duurzaam alternatief. Biogas als product van mestvergisting uit de veehouderij is ook geen duurzaam alternatief. We moeten afstappen van onze gasverslaving. Overstappen van de ene onduurzame fossiele brandstof naar een andere onduurzame brandstof, hetzij fossiel, hetzij uit de vee-industrie, is geen oplossing. Dat betekent dat die andere vormen van onduurzame gas, die een andere oorsprong hebben dan Groningen voor de Partij voor de Dieren ook onwenselijk zijn.

Verder nogmaals alle sterkte, steun en dank aan mevrouw Van Tongeren. Daar wil ik het graag bij laten, voorzitter. Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel, mijnheer Wassenberg. Dan geef ik nu het woord aan de heer Kops namens de PVV.

□

De heer **Kops** (PVV):

Dank u wel, voorzitter. Dit debat is eigenlijk een herhaling van zetten, maar goed. Om een lang verhaal kort te maken — ik heb het al eerder in andere debatten gezegd — links heeft een hekel aan fossiele brandstoffen en doet er alles aan om hier zo snel mogelijk vanaf te komen. Daar is dit initiatiefwetsvoorstel van het lid Van Tongeren onderdeel van. Zo simpel is het. Alle bijkomende argumenten zijn flauwekul en puur voor de bühne. Een voorbeeld. In de memorie van toelichting schrijft de indiener het volgende. "Op dit moment is het nog zo dat een netbeheerder verplicht is om een woning aan te sluiten op het gasnet voor een ieder die dit verzoekt. Dit zorgt voor onduidelijkheid en onzekerheid voor burgers, bestuurders, bouwers en ontwikkelaars." Nou, voorzitter, wie een gasaansluiting wenst, krijgt die. Zo simpel is het op dit moment. Dan is de vraag of de initiatiefnemer kan uitleggen wat daaraan in hemelsnaam onduidelijk en onzeker zou zijn. Momenteel zijn burgers verzekerd van een aansluiting, verzekerd van een verwarmde woning. Duidelijker dan dat wordt het niet.

Juist dit initiatiefwetsvoorstel van GroenLinks zorgt voor onduidelijkheid en onzekerheid, want GroenLinks wil de burgers dwingen tot andere bronnen van energie, peperdure energie welteverstaan. We hebben het daar al eerder over gehad. De vraag is dan: gaat daardoor de energierekening verder omhoog?

Willen de burgers dit niet? Nou ja, pech gehad, zegt GroenLinks dan, niet goedschiks dan maar kwaadschiks. Daar is dit wetsvoorstel een voorbeeld van.

Goed, voorzitter. Laat ik helder zijn. Het is een krankzinnig wetsvoorstel, zo veel is duidelijk, maar ik ga er graag uitgebreid inhoudelijk en ook technisch op in. Artikel 10 lid 6 van de Gaswet behelst de gasaansluitplicht. Dat betekent dat een netbeheerder de plicht heeft om iedereen die erom verzoekt te voorzien van een aansluiting op het gasnet. Die aansluitplicht wil het lid Van Tongeren schrappen. In de titel van het voorstel staat ook "schrappen van de plicht tot nieuwe gasaansluitingen". Maar ja, wat heet schrappen? Want artikel 10 lid 6 blijft gewoon intact. Er wordt een lid aan het artikel toegevoegd waarin de netbeheerder van de aansluitplicht wordt vrijgesteld. Waarom is voor deze constructie gekozen? Als de initiatiefnemer zo graag van de aansluitplicht af wil, waarom kiest zij er dan niet voor om artikel 10 gewoon uit de wet te verwijderen? Graag een reactie.

Is het dan niet zo dat er voor deze constructie is gekozen zodat er een wettelijke haakje is ontstaan om de beperkingen op de vrijstelling van de aansluitplicht aan op te hangen? Daarmee bedoel ik het volgende. De aansluitplicht wordt niet geschrapt, maar de netbeheerder wordt hiervan vrijgesteld mits het nieuwe gasaansluitingen van woningen of woonruimte betreft. Klopt het dat aansluitingen in bij-

voorbeeld de industrie hiervan zijn vrijgesteld, uitgezonderd? Graag een reactie.

Dat zou natuurlijk mooi zijn, maar hypocriet is het ook. Huishoudens zijn kleinverbruikers. Ik heb het bij de wet VET ook al gezegd. Zij zijn verantwoordelijk voor slechts 17% van het totale energieverbruik. Daarvan is 82% warmte en daarvan is 87% aardgas. Als we gaan rekenen, betekent het dat huishoudens verantwoordelijk zijn voor slechts 12% van het totale gasverbruik. Exact dié kleinverbruikers wil de initiatiefnemer dan pakken! Waarom, is dan de vraag. Is het omdat burgers makkelijke slachtoffers zijn? Met hoeveel procent zal het gasverbruik van de huishoudens als gevolg van dit voorstel afnemen en binnen welk tijdsbestek? Ook niet onbelangrijk: hoeveel klimaatwinst gaat dit wetsvoorstel dan opleveren? Ik mag toch hopen dat de initiatiefnemer de rekensommen dienaangaande al heeft klaarliggen.

Dit wetsvoorstel is niet alleen belachelijk en absurd, maar de burgers wordt ook een rad voor ogen gedraaid en een poot uitgetrokken. Burgers wordt niets gevraagd, hebben niets te willen.

Voorzitter. Dan een ander aspect van het voorstel. Tot aansluiting van woningen op het gas kan de netbeheerder alleen nog worden verplicht als een college van burgemeester en wethouders daartoe verzoekt en daar zwaarwegende redenen voor zijn. Wat kunnen deze zwaarwegende redenen dan zoal zijn? In ieder geval niet de kosten, zo staat in de memorie van toelichting. Dat is slim bekeken of eigenlijk slinks, groenslinks, want juist die kosten zijn natuurlijk interessant. Impliceert de initiatiefnemer hiermee dat de energierekening verder zal stijgen, maar dat dat dus niet ter zake mag doen? Graag een reactie. Wat kost het om een nieuwbouwhuis op het gas aan te sluiten, dus tijdens de bouw en niet achteraf? En wat kost het om zo'n zelfde soort huis te voorzien van warmtepomp, hybride cv-ketel, zonnepanelen en wat dies meer zij? Wellicht kan de minister hier ook op reageren. Kunnen zij een kostenoverzicht hiervan verstrekken?

Voorzitter. Ik zei het al, tot aansluiting van woningen op het gas kan een netbeheerder alleen nog worden verplicht als een college van B en W daartoe verzoekt. Maar ja, laten we er geen doekjes om winden: dit is natuurlijk in de praktijk een wassen neus. Want wat hebben burgers nu van een gemiddeld college van B en W te verwachten? Die zijn niet zelden net zo links als de initiatiefnemer, zitten vuistdiep in de energietransitie en zullen dus echt niet voor de burgers in de bres springen om voor hen een gasaansluiting te eisen. Een wassen neus dus. Dus waarom heeft de initiatiefnemer er toch voor gekozen om dit in haar voorstel op te nemen? Is dat om de schijn op te houden of kan zij aangeven wat zij in de praktijk van dit wetsonderdeel verwacht? Graag een reactie.

Voorzitter. De kern is dat GroenLinks, maar ook de minister ons allen van het gas willen hebben. Ja, en dan? Huishoudens zullen dan elektrisch moeten gaan koken. Het elektriciteitsverbruik zal daardoor toenemen. Hebben de minister en de initiatiefnemer daarover nagedacht? Hoeveel zal ten gevolge van dit wetsvoorstel het energieverbruik, het elektriciteitsverbruik, toenemen en, belangrijker nog, waar moet die elektriciteit dan vandaan komen? Van windmolens, zonnepanelen? Kunt u hierop reageren?

Voorzitter, dan tot slot. Op de Wet VET die we zojuist hebben behandeld, hebben de coalitiepartijen een amendement ingediend — het is net al ter sprake gekomen — dat in de kern hetzelfde behelst, namelijk het schrappen van de gasaansluitplicht. Wat vindt de initiatiefnemer er nou van dat de coalitie er eigenlijk gewoon met haar voorstel vandoor gaat? Voelt zij zich niet ontzettend belazerd? Het is natuurlijk ook niet niks. Je hebt een initiatiefvoorstel gemaakt, daar veel tijd en moeite in gestoken en dan word je gewoon keihard gepasseerd.

Voorzitter. Hoe dan ook, dit wetsvoorstel — dat moge duidelijk zijn — is onzinnig en onnozel, maar des te meer kijkt de PVV-fractie uit naar de beantwoording van de initiatiefnemer.

De voorzitter:

Dank u wel, mijnheer Kops. Dan ga ik nu naar de heer Van der Lee namens GroenLinks.

De heer Van der Lee (GroenLinks):

Dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik complimenten maken aan mijn fractiegenoot Liesbeth van Tongeren, die als initiatiefneemster een prachtige wet heeft gemaakt in een volgens mij echt exemplarisch tempo, heel snel. Ik heb gemerkt, ook in de vorige discussie over de Wet VET, dat het op zijn minst een katalyserende werking heeft gehad. Er is een spreekwoord. Dat is niet helemaal genderneutraal, dus dat ga ik iets veranderen: succes heeft vele ouders. Ik ben heel erg blij dat we vandaag materieel heel grote stappen gaan zetten waar het gaat om het schrappen van de aansluitplicht voor gas voor nieuwe woningen. Daar zijn complementen echt voor op zijn plaats.

Ik denk ook dat we met elkaar soms dingen graag willen, maar ook omdat wij in een politieke omgeving leven, duurt het in de praktijk dan vaak toch veel langer dan we zouden willen. Al een paar jaar geleden heeft mijn collega hierop aangedrongen en gezegd dat het goed is om dit te regelen. De markt wilde het ook heel graag. We hebben de urgentie benadrukt van de energietransitie vanwege de veiligheid, vanwege de leefbaarheid. En toch duurt het dan in de praktijk lang om zoiets voor elkaar te krijgen. Dus: alle complimenten.

Ik hoop ook dat de initiatiefneemster op een aantal punten een aantal argumenten nog even extra voor het voetlicht wil brengen, met name als het gaat om bijvoorbeeld het draagvlak onder deze initiatiefwet. Welke organisaties, partijen, bedrijven ondersteunen nu eigenlijk allemaal dit idee? Zijn er eigenlijk nog wel tegenstanders, behalve dan een fractie die net het woord heeft gevoerd? Denk de initiatiefneemster trouwens in staat te zijn om ook die partijen nog te overtuigen? En kan zij ook nog in beeld brengen welke maatschappelijke kosten juist ook bespaard worden door deze initiatiefwet?

Ik hoop tot slot dat de initiatiefneemster ook nog duidelijk wil maken wat de verschillen zijn tussen haar wet en het amendement dat we in het vorige debat hebben besproken. En wat zijn de voordelen? Op één punt wil ik zelf ook al even wijzen. We hebben gezien dat wetten soms sneuvelen, ook in een Eerste Kamer. Daar kan het soms ook spannend zijn als het gaat om meerderheden. Bij brede wetten, die

veel behandelen, is dat risico op sneuvelen groter. Dan is het ook goed om een simpele, eenvoudige wet te hebben die heel eenduidig iets regelt. Dat kan ervoor zorgen dat we ook in die andere Kamer tempo houden. Dit lijkt me een van de redenen waarom het heel goed is dat we deze initiatiefwet vandaag bespreken.

Ik wens de initiatiefneemster veel succes bij de beantwoording in haar termijn. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik geef nu het woord aan de heer Moorlag namens de PvdA.

De heer Moorlag (PvdA):

Voorzitter. Ik houd mijn bijdrage Gronings kort. Mooi werk. Sneu dat het zo loopt. En nu maar snel aan het bier.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan ga ik nu naar mevrouw Dik-Faber namens de ChristenUnie.

Mevrouw Dik-Faber (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik mijn waardering uitspreken voor het werk dat mevrouw Van Tongeren heeft verzet. Ik dank haar ook voor de snelle beantwoording van de vragen die schriftelijk zijn gesteld. Hier zit veel werk in en dat verdient absoluut een compliment voor haar en voor haar medewerkers.

Maar vandaag hebben we ook al uitgebreid gedebatteerd over de wet over voortgang van de energietransitie, of liever: versnelling van de energietransitie. Vandaar dat ik mijn bijdrage nu ook relatief kort zal houden. We hebben namelijk ook uitgebreid gesproken over het schrappen van de aansluitplicht op gas. We zijn er Kamerbreed, of in ieder geval bijna Kamerbreed, van doordrongen dat we woningen aardgasloos moeten maken. En ik deel ook het ongeduld van de initiatiefnemer. Ze meldt in de schriftelijke ronde dat het snel regelen van het schrappen van de aansluitplicht de aanleiding voor de initiatiefwet is. Maar nu er een breed gedragen amendement ligt bij de wet VET, waar ook de naam van mevrouw Van Tongeren onder staat, kunnen we het snel regelen. Het is daarom goed om te zien dat de indiener zich ook heeft aangesloten bij dit amendement.

Voorzitter. De Raad van State heeft zoals gebruikelijk ook gereageerd op deze initiatiefwet. Die meldt dat het schrappen van de aansluitplicht op aardgas ingebed moet zijn in de brede warmtetransitie die nodig is. Alleen het schrappen van de aansluitplicht zorgt nog niet voor een duurzame gebouwde omgeving. Er zijn namelijk regionaal oplossingen nodig. Die zullen er in het Westland anders uitzien dan in de Achterhoek. Gemeenten, provincies, netbeheerders en energieleveranciers moeten regionaal aan de slag gaan met de beste duurzame oplossing. En die bredere aanpak zien we terug in het amendement van de coalitiepartijen op het wetsvoorstel dat we vandaag besproken hebben en dat inmiddels ook breder ondertekend is. Ook worden gemeenten in dit amendement wettelijk in positie gebracht. Kan de initiatiefnemer hierop reageren? Is het niet beter

om het in de context van de Wet VET en de Warmtewet te regelen?

Voorzitter. De indiener heeft voor gemeenten maar een beperkte rol in gedachten, namelijk als er zwaarwegende redenen zijn om huizen toch op het gas aan te sluiten. De indiener meldt dat er niet of nauwelijks situaties te bedenken zijn waarin het onredelijk is om de aansluitplicht te schrappen en dat er alleen theoretische voorbeelden bekend zijn. Mijn vraag aan de minister is of dit onderdeel van de initiatiefwet ook wel werkbaar is.

Tot zover mijn korte inbreng. Ik zie uit naar de beantwoording. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel; kort en krachtig. Mevrouw Agnes Mulder, namens het CDA.

Mevrouw Agnes Mulder (CDA):

Voorzitter. Wat gemengde gevoelens, want ik weet hoe het is om daar te zitten en hoeveel werk je daaraan hebt. Tegelijkertijd lag er ook al het een en ander. Maar ik denk dat ik me maar het beste kan aansluiten bij de woorden van de heer Moorlag.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Agnes Mulder. Dan ga ik naar de heer Jetten namens D66.

De heer Jetten (D66):

Voorzitter, dank u wel. Ik wil ook allereerst beginnen met het feliciteren van mevrouw Van Tongeren en ook haar adviseurs, de heren Van Dijk en Bordes, met het feit dat zij hier vandaag zijn om hun initiatiefwet te verdedigen. Ik heb het zelf vorige week ook mogen doen, en dat is toch een heel erg bijzonder moment.

Voorzitter. D66 deelt met de initiatiefnemer en de fractie van GroenLinks de ambitie om Nederland zo snel mogelijk van het gas af te krijgen. Ik heb daar ook vaker met mevrouw Van Tongeren over gesproken. We hebben vandaag in het eerdere debat allemaal gezien dat de afgelopen jaren D66, GroenLinks en zelfs de VVD al met eerdere moties en amendementen zijn gekomen om dit te regelen. Vandaag hebben we zowaar twee debatten waar we het ook daadwerkelijk voor elkaar kunnen krijgen, namelijk de Wet VET en de initiatiefwet-Van Tongeren. Ik denk dat de winst van het afgelopen jaar is dat we inmiddels op een punt zijn dat we bijna Kamerbreed ervoor kiezen om Gronings gas zo snel mogelijk uit onze huizen te krijgen.

Voorzitter. Ik heb ook met mevrouw Van Tongeren de afgelopen weken gekeken: als we allemaal die ambitie delen, hoe kunnen we dat dan op de beste manier voor elkaar krijgen? Het zal u niet verbazen dat dat wat mij betreft is via het amendement dat zojuist door een acht- of negental partijen is ingediend bij de Wet VET. Er zijn een aantal verschillen met de initiatiefwet die nu voorligt. Wel-

licht kan de initiatiefnemer daar in haar beantwoording nog kort op reflecteren.

Dat gaat allereerst over de rol die een gemeente speelt bij de keuze om wel of geen gasaansluiting te realiseren. We hebben er met het amendement van zojuist echt voor gekozen om het vertrouwen en het mandaat bij een college van burgemeester en wethouders neer te leggen. Zij kunnen vanuit een integrale visie op de transitie in een wijk en met een warmteplan heel goed de afweging maken wanneer je wel of niet nog zo'n gasaansluiting toestaat, waarbij we nadrukkelijk met elkaar hebben gezegd: het is nee, tenzij. Dus alleen onder heel zwaarwegende redenen kan een college van burgemeester en wethouders daar alsnog voor kiezen. Maar we hebben in het amendement ook goed aangegeven wanneer een college daar wel of niet voor kan kiezen. Mevrouw Van Tongeren wijkt daarvan af, omdat zij onder die zwaarwegende redenen in ieder geval niet de kosten benoemt. Dat past bij de ambitie van GroenLinks om de aanpak van de klimaatverandering echt op één te zetten, maar dat is wat ons betreft toch ook niet uitvoerbaar, omdat het voor sommige gevallen in gemeenten gewoon te ingewikkeld zal zijn om nu al die afweging te maken.

Voorzitter, tot slot. Ik hoorde net de heer Van der Lee in zijn inbreng eigenlijk een toelichting geven waarom we naast de geamendeerde Wet VET ook nog deze initiatiefwet nodig hebben. Hij zei: wie weet strandt de Wet VET in de Eerste Kamer. We hebben natuurlijk met STROOM een wat minder goede ervaring met de overkant van dit Binnenhof. Maar dan zou eigenlijk mijn tegenvraag aan de GroenLinksfractie — omdat de heer Van der Lee dat net opperde, maar ik kan de vraag ook aan de initiatiefnemer stellen — zijn: zou het dan niet verstandig zijn om de behandeling van de geamendeerde Wet VET in de Eerste Kamer even af te wachten? Ik heb er vertrouwen in dat we met deze minister en deze Eerste Kamer de Wet VET er makkelijk doorheen gaan krijgen. We kunnen dan deze initiatiefwet van mevrouw Van Tongeren als een soort plan B achter de hand houden, dus eventueel aanhouden na de eerste termijn van deze Kamer en de beantwoording van mevrouw Van Tongeren, en de komende maanden de behandeling van de Wet VET aankijken. Mocht die echt stranden, dan kunnen we met elkaar kijken — er is inmiddels zo'n grote, Kamerbrede meerderheid — hoe we dan de wet-Van Tongeren eventueel verder kunnen amenderen en dan zullen we mevrouw Van Tongeren volop steunen om die dan alsnog als plan B door de Eerste Kamer te krijgen. Maar D66 kiest op dit moment voor de geamendeerde Wet VET.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Jetten. Dan ga ik tot slot naar mevrouw Yeşilgöz-Zegerius namens de VVD-fractie.

Mevrouw Yeşilgöz-Zegerius (VVD):

Dank u wel, voorzitter. De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel van wet van het lid Van Tongeren. Ik wil haar hier alvast heel veel danken voor alle inzet en voor al het werk. Ik heb een aantal vragen; ook alvast bedankt voor de beantwoording daarvan.

Samen met de initiatiefnemer onderschrijft de VVD-fractie de noodzaak om de gebouwde omgeving te verduurzamen.

In het zojuist gehouden debat over de voortgang van de energietransitie hebben alle aanwezige partijen uitvoerig gesproken over de invulling hiervan. Mijn zojuist uitgesproken woorden zal ik dan ook niet herhalen.

De wijziging van de aansluitplicht op het gasnet kan volgens de coalitie, en inmiddels ook volgens een brede Kamermeerderheid, worden versneld. Daarom hebben wij bij het vorige debat met z'n allen ... Excuus, we hebben bijna met z'n allen een amendement ingediend dat het recht op gas vervangt door een recht op warmte. Bij deze initiatiefwet spreken we over iets soortgelijks, alleen laat de wet van de initiatiefnemer minder of eigenlijk geen ruimte voor uitzonderingen. Bovendien laat deze wet maatschappelijke kosten niet meewegen.

Daarnaast beperkt deze wet zich tot de woonfunctie, zodat de netbeheerder wel verplicht blijft tot het aansluiten van een of enkele kleine ondernemingen in een wijk. Aan de initiatiefnemer wil ik dan ook graag de vraag stellen in hoeverre deze initiatiefwet impact heeft op huishoudens. Voor welke kosten komen deze groepen te staan door deze initiatiefwet? Waarom heeft de initiatiefnemer ervoor gekozen het voorstel alleen te richten op de woonfunctie, waardoor er mogelijk toch aanleg of uitbreiding van het gastransportnet moet plaatsvinden? Dit sluit volgens mij niet aan bij onze gezamenlijke ambities voor de transitie naar aardgasvrij en is niet kostenefficiënt.

Alvast veel dank voor de beantwoording. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Yeşilgöz. Daarmee zijn we aan het eind gekomen van de eerste termijn van de zijde van de Kamer. Ik schors de vergadering voor één uur, dus tot 01.00 uur. Zeg ik nou 01.00 uur? Dat hadden jullie wel gewild hè? Maar dat gaan we niet doen. Ik bedoel tot 19.00 uur. Om 19.00 uur gaat mevrouw Van Tongeren verder.

De vergadering wordt van 17.57 uur tot 19.00 uur geschorst.

Voorzitter: Rog

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering. Aan de orde is het voorstel van wet van het lid Van Tongeren, een initiatiefwet tot wijziging van de Gaswet in verband met het schrappen van de plicht tot nieuwe gasaansluitingen voor woningen. Ik geef graag aan mevrouw Van Tongeren, de initiatiefneemster van deze wet, het woord voor de beantwoording van de aan haar gestelde vragen in eerste termijn.

Mevrouw Van Tongeren (GroenLinks):

Dank u wel, voorzitter. Het is een grote eer om hier te mogen staan en een initiatiefwet te mogen verdedigen. Want lang niet alle democratisch gekozen parlementen hebben het recht dat een Kamerlid een wet kan indienen. Zeker deze week zijn mij anderen voorgegaan, waaronder de heer Jetten, die ook van dat recht gebruikgemaakt hebben. Het is een superbelangrijk recht binnen de democratie. Ik voel mij heel vereerd om dat te kunnen doen.

Het onderwerp van vandaag is belangrijker dan ooit. Ik hoef alleen "Parijs" en "Groningen" te zeggen en dan weten de mensen in deze Kamer wat ik daarmee bedoel. Elke kuub Gronings gas die wij in Nederland minder winnen en minder gebruiken is essentieel. Met meerdere collega's hier aanwezig, zoals mevrouw Dik-Faber en mevrouw Agnes Mulder, strijdt GroenLinks al jaren voor een lagere gaswinning en een hogere veiligheid, en ook nieuwe collega's en de nieuwe minister hebben zich hierbij aangesloten en hebben overduidelijk gemaakt dat er een einde moet komen aan de ellende voor de Groningers en dat minder gebruik van aardgas daarbij essentieel is.

In de debatten vandaag kwam al even naar voren dat ik op dit onderwerp al een tijd bezig ben, net als andere collega's. In 2015 heb ik voor het eerst een motie aangenomen gekregen om een MKBA te maken van een gasloze nieuwbouwwijk. Helaas is die motie niet uitgevoerd. Vervolgens kreeg ik met de PvdA een meerderheid voor een motie uit 2016, die de regering vroeg om zo snel mogelijk de gasaansluitplicht voor nieuwbouwwijken te schrappen uit de relevante wet- en regelgeving. Die werd aanvankelijk ook niet uitgevoerd. Vanavond is die motie uitgevoerd door het amendement van de coalitiepartijen. Omdat het allemaal lang duurde en we allemaal de noodzaak voelden, ben ik zelf begonnen met een wet. Daarbij bedacht ik: superklein, simpel, één ding dekken en niet proberen van alles en nog wat te regelen, zodat er een grote kans is dat er een meerderheid voor te vinden is en dat de wet snel door de Eerste en Tweede Kamer kan gaan, snelwet kan worden en vervolgens duidelijkheid geeft aan kopers van nieuwbouwwoningen en aan de hele bouwsector. De reden waarom ik dat deed — een aantal van ons hebben dat zelf meegemaakt — was de grote schok toen zowel de Wet STROOM als de Mijnbouwwet na aanvankelijke blijdschap in de Tweede Kamer, in ieder geval bij mij, over de mooie amendementen uiteindelijk niet door de Eerste Kamer kwam. Dat wat betreft de motivatie om dit te doen.

In de beantwoording van de vragen en in de memorie van toelichting blijkt dat het grote doel van dit wetje het stellen van een heldere en nieuwe norm voor nieuwbouw is, niet meer en niet minder. Ervoor zorgen dat er geen keuze is tussen "wel of niet voor deze wijk?" en een heldere nieuwe norm voor de bouwers van nieuwe woningen. Een van de redenen daarvoor is dat je een koper van een nieuwbouwhuis maar ook een huurder niet twee keer met kosten wil opzadelen. Als een nieuwbouwhuis in de loop van de tijd toch van het gas af moet — dat is in het regeerakkoord, in de Energieagenda en volgens mij in bijna ieders inbreng vandaag heel erg duidelijk gemaakt — dan moet er een verbouwing plaatsvinden aan dat huis, dan moet de straat open, dan moet de netbeheerder aan de gang, dan moet de koper dan wel de huurder van het nieuwbouwhuis een warmtepomp of een inductiekooktoestel aanschaffen en misschien een andere pannenset, en dan heb je dus twee keer kosten. Het is veel helderder en goedkoper om dat in één keer te doen. Dat is ook wat dit beknopte wetje van een half A4'tje beoogt.

Dan wil ik nu de woordvoerders een voor een aflopen, zoals minister Kamp dat ook altijd deed. Ik begin bij mevrouw Beckerman. Enorm dank voor de steun voor het idee dat aan deze wet ten grondslag ligt. Ik denk dat wij beiden willen dat er geen woekerwoningen gebouwd worden, maar dat aardgasloze nieuwbouw de norm is.

Zij vraagt: hoe zit dat dan met arme huurders, met huurders met een beperkter inkomen? Daar is onderzoek naar gedaan, bijvoorbeeld door onderzoeksbureau DWA. Dat onderzoek, dat op de website van Stedin is te vinden, laat zien dat nieuwbouw zonder aardgas in vergelijking met aardgashuizen goedkoper zijn voor huurders en ook voor kopers als je over een langere termijn kijkt. Dat ziet voor de eigenaren op de total cost of ownership en voor de huurder op de huursom. Zij geven daar meer achtergrond bij om te laten zien waarom dat precies zo is. Maar ik ben het volledig met mevrouw Beckerman eens dat het niet zo moet zijn in Nederland dat mensen die iets meer te besteden hebben in een riant, duurzaam, mooi pand wonen en dat huurders afgescheept worden met iets tochtigs en kouds waar zij nog steeds gas moeten verstoken, wat de maandelijkse kosten voor de huurder opdrijft.

Dan de heer Wassenberg. Ook hem dank ik voor zijn complimenten en voor zijn steun voor dit initiatief. Hij onderschrijft het principe dat we van gas af moeten en maakt het terechte punt dat alleen duurzame alternatieven voor gas gewenst zijn. Deze wet regelt dat niet, maar met dit principe ben ik het uiteraard roerend eens. Hij wees er ook op dat er verschillende soorten gas zijn — wij willen gasloze nieuwbouw, dus helemaal geen gas — en dat er ook bezwaren kleven aan andere typen gas. Hoogcalorisch gas of biogas is ook geen oplossing voor de hele woningbouwsector in Nederland. Daar ben ik het roerend mee eens, maar deze wet regelt alleen de nieuwbouw en niet de hele woningsector in Nederland.

Dan de heer Kops. De schoonheid van de democratie is dat je van mening kunt verschillen en dat je feiten anders kunt wegen. Ik denk dat de verschillen op het onderwerp klimaatverandering tussen mijn fractie en de zijne onoverbrugbaar zijn. We kunnen er vijf minuten over debatteren of twee weken, maar we zullen elkaar daar niet op vinden. Maar met mij vindt de meerderheid van de Tweede Kamer klimaatverandering een bijzonder belangrijk onderwerp om aandacht aan te besteden. De kiezers vinden dat ook, want die hebben een coalitie gekozen die klimaatverandering duidelijk in het regeerakkoord heeft. Ik stel voor dat wij gewoon accepteren dat wij daarover van mening verschillen, maar ik hoop de heer Kops zich wellicht toch achter deze wet zal scharen, maar dan vanuit het belang van de Groningers.

Samen met de PVV heb ik in het verleden ook opgetrokken om allerlei verschillende aspecten van de problematiek in Groningen aan te kaarten. Het stoppen met het gebruik van Gronings aardgas is wellicht iets wat ook de heer Kops aanspreekt. Elk klein beetje Gronings aardgas dat je minder gebruikt, helpt. Er waren allemaal vragen over: hoeveel helpt dat dan en hoe helpt dat? Nou, ik denk dan in een heel simpele parabel. Als ik een vreemde taal moet leren, dan spreek ik die taal absoluut nog niet met de eerste tien woordjes. Dan kun je vragen: hoeveel procent van die taal beheers je al en kun je al een aankoop doen in die vreemde taal? Nee, dan kan dan niet, maar als ik die eerste tien woordjes niet leer, ga ik die taal ook nooit beheersen. Zo is dat ook met het van het Gronings aardgas afstappen: alle beginnetjes zijn klein en die worden daarna groter en groter. Ik hoop dus dat de heer Kops zijn fractie wellicht ervan kan overtuigen dat dit heel erg in het belang van de Groningers is. Daarom kan deze initiatiefwet wellicht toch gesteund worden door de PVV.

Dan mijn collega Tom van der Lee. Er was een eerste vraag over ...

De voorzitter:

Excuus. U heeft een interruptie — die heeft u misschien zelfs wel een beetje uitgelokt — van de heer Kops.

De heer Kops (PVV):

Dat valt op zich wel mee. Ik heb nog heel veel andere vragen gesteld, vooral technische vragen over het wetsvoorstel. Komen die nog aan bod of was dit het wat mijn bijdrage betreft?

Mevrouw Van Tongeren (GroenLinks):

Ik heb u heel veel technische vragen horen stellen over allerlei percentages en kostenaspecten, die vooral relateren aan klimaatverandering. Ik denk dat ik u daarmee niet ervan ga overtuigen dat het toch handig is om van het gas af te gaan vanwege klimaatverandering. Het kostenaspect heb ik aan de orde gehad bij mevrouw Beckerman. Het enige argument waarvan ik denk dat u misschien te overtuigen bent, is dat het Groningen helpt om minder aardgas te gebruiken.

De heer Kops (PVV):

Ik vind dit echt veel en veel te makkelijk. Mevrouw Van Tongeren zei net zelf al dat we van mening kunnen verschillen. Nou, touché, dat kunnen we. Maar ik heb gewoon heel veel vragen gesteld, bijvoorbeeld waarom mevrouw Van Tongeren ervoor kiest om aan artikel 10 een extra lid toe te voegen en wat dit in de praktijk voor uitwerking zal hebben. Ik heb gewoon echt mijn best gedaan op dit wetsvoorstel van mevrouw Van Tongeren. Kan zij die vragen dan niet even serieus beantwoorden?

Mevrouw Van Tongeren (GroenLinks):

Ik heb in de schriftelijke beantwoording van de vragen alle punten behandeld die de heer Kops hier aan de orde gebracht heeft, behalve de vraag wat ik ervan vind dat er een amendement en een wet liggen. Daar heb ik ook voldoende over gezegd. Aan succes liggen vele moeders en vaders ten grondslag. Hoe we er komen, vind ik niet heel belangrijk, maar dát we er komen en dat we er snel komen, wel. Ik kreeg gelukkig te elfder ure de uitnodiging van de heer Jetten om toch onder het amendement te mogen. Ik had eerder voorgesteld om het kruislings te doen, namelijk ik onder het amendement en "willen jullie met z'n allen". Dan hadden we hier gezellig met z'n vijven gezeten om deze wet te doen om aan te geven dat we eensgezind zijn. Dat tweede deel is nog niet helemaal gelukt, maar wellicht komt dat dinsdag wel.

De heer Kops (PVV):

Sorry hoor, maar ik blijf het gewoon proberen. Heeft mevrouw Van Tongeren ervoor gekozen om een extra lid aan het artikel toe te voegen zodat het alleen maar gaat om nieuwe aansluitingen voor woningen en de industrie daar niet mee geraakt wordt? Klopt dat? De reden daarvan zou natuurlijk kunnen zijn omdat dit helemaal niet realistisch is. Klopt dat?

Mevrouw Van Tongeren (GroenLinks):

Zoals de heer Kops zegt, is dit inderdaad een heel beperkte wet, die niet de hele aardgasaansluitplicht opheft, maar alleen voor een heel beperkte groep. De heer Kops is op zijn wenken bediend. Wellicht heeft hij het amendement van het lid Moorlag gelezen. Dat wilde ik eigenlijk behandelen als ik bij de heer Moorlag aangekomen ben. Dat gaat over de gasaansluitplicht van klein zakelijk vastgoed. In een nieuwbouwwijk heb je wellicht van tijd tot tijd klein zakelijk vastgoed. Dit gaat inderdaad niet over een industrieterrein, de binnenstad van Groningen en Limburg.

De heer Kops (PVV):

Voor de volledigheid, gaat mevrouw Van Tongeren nog iets zeggen over de kosten? Kan zij wat sommetjes geven waaruit blijkt hoeveel het kost om een nieuwbouwwoning op gas aan te sluiten of op bijvoorbeeld een warmtepomp, met alles van dien? Kan zij daar wat getallen bij noemen?

Mevrouw Van Tongeren (GroenLinks):

Ik heb in het antwoord aan mevrouw Beckerman verteld dat er verschillende berekeningen te vinden zijn. Ik ben zelf geen onderzoeksbureau. Een goed en makkelijk toegankelijk onderzoek is van DWA en is te vinden op de website van Stedin. DWA brengt in kaart dat als je kijkt naar de total cost of ownership, het zowel voor een huurder als voor een koper goedkoper is om in een aardgasloze woning te zitten. De uitkomst van de sommetjes hangt heel erg af van de maat van het huis. Is het een eengezinswoning of een appartement? Waar wordt het aangelegd? Hoeveel vierkante meter is het? Wat is de mate van isolatie? Ik ga deze Kamer deze avond niet vervelen met een hele set inhoudelijke sommen over 25 verschillende woningtypen.

De voorzitter:

Meneer Kops, afrondend.

De heer Kops (PVV):

Het verbaast mij toch wel dat mevrouw Van Tongeren dat "vervelen" noemt. Het is nota bene haar initiatiefwetsvoorstel! Volgens mij neemt zij dat toch zelf heel serieus. Zij staat hier niet voor niets. Ik zou haast willen vragen: als zij niet serieus op die vragen wil reageren, wat doet zij hier dan in vredesnaam?

Maar goed, gelukkig ben ik zelf ook nog even op onderzoek uitgegaan. Ik heb wat offertes van verschillende installateurs. Ik heb gewoon gevraagd wat het kost om een nieuwbouwwoning op het gas aan te sluiten en wat het kost om een woning te voorzien van een warmtebron inclusief buffervat, boiler, leidingen, een heel compleet systeem. In het tweede geval gaat het om een meerprijs van zo'n €17.000. Ik begrijp wel dat mevrouw Van Tongeren liever niet wil praten over die getalletjes, want het is natuurlijk ontzettend veel geld: €17.000 meer. Daar heb je heel veel energie voor. Nogmaals, de vraag is waarom mevrouw Van Tongeren daar zo schimmig over doet. Waarom wil ze die vragen niet gewoon serieus beantwoorden? Wat doet ze hier dan?

Mevrouw Van Tongeren (GroenLinks):

Er is een verschil tussen de stichtingskosten als je een huis bouwt, en daar noemt de heer Kops een aantal elementen van, en wat het vervolgens kost om het te gebruiken. Dat heb je bij bijna alle gebruiksvoorwerpen. Je kan heel goedkoop een klein koelkastje kopen met een F-label. Dat kost heel weinig. Vervolgens betaal je elke maand heel erg veel aan je elektriciteitsrekening. Zo werkt het ook met huizen. Om een duurzaam huis neer te zetten zijn de stichtingskosten aanvankelijk hoger, dat klopt, en dat is in de range die u noemde. Dat is ook veel uitgebreider, met plattegronden, tekeningen en voorbeelden, te vinden op verschillende websites. Maar, omdat het gebruik van zo'n huis veel goedkoper is, is de eigenaar of de woningbouwcorporatie die het verhuurt, uiteindelijk goedkoper uit. Dat is het punt dat ik maak. Je bouwt niet alleen een huis voor het moment van het bouwen, maar je bouwt een huis voor comfortabel gebruik door de bewoners en dan zijn in alle gevallen aardgasloze woningen comfortabel en goedkoper in het gebruik dan nieuwbouwhuizen op aardgas.

De voorzitter:

Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw Van Tongeren (GroenLinks):

Ik was bijna aangekomen bij mijn collega Van der Lee, die ook noemde hoe snel wij dat voor elkaar hebben gekregen. Dan moet ik waarschijnlijk ook de Raad van State een compliment maken, want die kwam ook heel snel met zijn advies. De reden waarom ik moties ingediend heb en met een initiatiefwet kom, is om snelheid te krijgen in dit dossier en om als een katalysator te werken.

Dan was er een vraag over draagvlak. De verschillende organisaties die dit voorstel steunen — VNG, IPO, de bouw, de meeste projectontwikkelaars, de netbeheerders en ook de kopers van woningen — zijn al genoemd in de schriftelijke beantwoording van de vragen. Je kunt ook kijken naar het VVD-principe. Deze huizen worden op de markt aangeboden en ze verkopen razendsnel. Ze verkopen sneller dan nieuwbouwwoningen met aardgas, omdat mensen weten dat zij dan later nog weer kosten moeten maken. Ik heb zelden iets mogen verdedigen, ook bij de motie, waarvoor het draagvlak breder was dan hier.

Wie verzetten zich nog? Er zijn een aantal installateurs, die ik ook gesproken heb, die het nog moeilijk vinden. Zij zeggen dat hun mensen gewend zijn om op de oude manier te werken en dat zij dat lastig vinden. Er zijn wat twijfels, en dat is niet verrassend, bij Shell, Exxon en de Gasunie, de mensen die op dit moment gas produceren en verspreiden. Nederland heeft 7 miljard geïnvesteerd in de gasronde. Het voelt toch wat pijnlijk om te zeggen dat we afscheid moeten gaan nemen van dat gas.

Het draagvlak is praktisch volledig, ook bij bouwende Nederland. Bernard Wientjes van de Bouwagenda werd vanmorgen hierover geïnterviewd op de radio. Is dit mogelijk, werd hem gevraagd. "Ja, alle nieuwbouw kan gasloos." Dan denk ik: als het van Liesbeth van Tongeren tot Bernard Wientjes gedragen wordt, heb je toch een behoorlijk breed maatschappelijk draagvlak.

Dan was er de vraag van Van der Lee welke maatschappelijke kosten je vermijdt. Je vermijdt het aanleggen van een gasinfrastructuur. Het is ook veiliger dan huizen met aardgas, want we hebben in Nederland nog steeds iets van honderd zware incidenten per jaar, zoals koolmonoxidevergiftiging en explosies. Die worden ook vermeden. Huizen met een aardgasaansluiting zijn min of meer woekerwoningen. Ik zei het eerder al. Want je koopt iets waar je later dus weer kosten aan hebt. Klimaat en Groningen hebben we eerder genoemd. Dat zijn eigenlijk de hoofdmoten van mijn motivatie om hiermee aan de slag te gaan.

De voorzitter:

U heeft nog een interruptie van de heer Kops.

De heer Kops (PVV):

Mevrouw Van Tongeren heeft het over draagvlak. Hoe zit het dan met het draagvlak onder de burgers? Die vraag stel ik, want mensen als mevrouw Van Tongeren willen namelijk heel Nederland van het gas af hebben. Burgers wordt helemaal niks gevraagd; dat moet gaan gebeuren! Dus op een gegeven moment hebben burgers gewoon helemaal geen keus. Tegen burgers die een woning met gas willen hebben, zegt mevrouw Van Tongeren: nee, nee, nee, dat mag allemaal niet. Dus burgers worden gewoon gedwongen. Als mevrouw Van Tongeren het heeft over draagvlak, is dat dan niet gewoon nepdraagvlak?

Mevrouw Van Tongeren (GroenLinks):

Ik zal van de vele onderzoeken er twee citeren. Ballast Nedam heeft een onderzoek gedaan onder potentiële kopers: hoe kijken jullie ertegen aan, willen jullie een woning met of zonder aardgas? In die steekproef koos 70% van de potentiële kopers voor aardgasloos. Er is ook een onderzoek, bijvoorbeeld van Vroege Vogels, dat iets breder gaat. Daarbij gaat het over aardgas in het algemeen. Zij constateerden dat een jaar geleden nog 47% van de Nederlandse bevolking helemaal van het aardgas af wilde en dat dit nu is gestegen naar 58%. Dus dat is niet alleen voor nieuwbouwwoningen, maar in het algemeen. Ook daaruit blijkt dus dat onder burgers enorme steun hiervoor is.

De heer Van der Lee vroeg ook naar de voordelen ten opzichte van het amendement. Ik kijk even naar de minister, maar het is, denk ik, een steun in de rug dan wel een stok achter de deur. Zodra de Tweede Kamer heeft gestemd over het amendement en over de wet, hebben wij eigenlijk geen zeggenschap meer over het verloop van het proces, want dan is onze rol uitgespeeld. Ik zeg niet dat de minister dat van plan is, maar een minister heeft dan de mogelijkheid om even nog een maandje te wachten en een minister heeft de mogelijkheid om de wet überhaupt niet in te dienen. En de wet kan sneuvelen in de Eerste Kamer. Dus om een kleine druk erop te houden zodat het inderdaad snel gaat — ik heb de minister vanavond goed gehoord; hij wil dat gewoon doen — wil ik toch dit wetje op dit kleine onderdeel overeind houden om ervoor te zorgen dat het inderdaad gaat gebeuren. En dat is iets wat wij zo'n beetje Kamerbreed willen. Is het niet nodig? Is het nutteloos? Ik ga de Eerste Kamer niet onderwerpen aan nutteloze procedures. Op elk moment is een wet in te trekken of van de agenda te halen.

Dan de heer Moorlag van de PvdA. Ik ga hem binnenkort een Olle Grieze aanbieden. Dank voor de steun. Ook het amendement dat door de PvdA is ingediend vind ik prachtig aansluiten bij de intentie van de wet en bij wat vanmiddag besproken is. Hoe zeg ik dat voorzitter? Ik wil het amendement graag ondersteunen?

De voorzitter:

Dat zou u kunnen zeggen.

Mevrouw Van Tongeren (GroenLinks):

Ja. Ik weet niet of ik dan "oordeel Kamer" moet zeggen of "ondersteuning van het amendement". Ik zat even te zoeken: wat is ook alweer de juiste tekst?

Mijn collega Dik-Faber wil net zoals ik eigenlijk een versnelling. Wij hebben daar ook al jaren zij aan zij voor gestreden en bekeken waar je het kan versnellen. Soms was dat met iets groots, soms met een klein zetje. Zij haalt de Raad van State aan. De Raad van State zegt: zo'n maatregel moet het liefst ingebed zijn in een breder beleid. Dat deel ik volledig met haar. Vandaar dat het ook fijn is dat de wet van deze minister vanmiddag aan de orde was. Dit wetje is inderdaad maar een klein onderdeel van een veel grotere opgave, van een vrij gigantische opgave die wij met z'n allen hebben.

Zij vroeg ook naar regionale oplossingen. Ook daarop moet ik helaas weer hetzelfde antwoord geven. Deze wet ziet niet op allerlei andere zaken die je per regio verschillend zou moeten regelen. Hij regelt maar een heel helder klein ding, en dat is dat nieuwbouw, waar dan ook in Nederland, niet aan het gasnet komt.

Dan werd er bedoeld op de rol van de gemeentes. We hebben meerdere aangenomen Kamermoties en het is ook de intentie van dit kabinet, heb ik vernomen van de minister, uit het regeerakkoord en uit de Energieagenda, om de gemeenten een stevigere regierol te geven in dit proces. Om die reden heb ik er, in tegenstelling tot het oorspronkelijke amendement van collega Van Veldhoven, voor gekozen om die regie bij de gemeente neer te leggen. Dat geldt ook voor de keuze om in een enkel uitzonderlijk geval een huis toch op het gas aan te sluiten, als het echt heel onhandig zou zijn om dat niet te doen. Dat kan, maar dat is echt vrij streng geregeld. Er is niet heel veel ruimte voor allerlei uitzonderingen, die dan eventueel weer opgerekt zouden kunnen worden.

De vraag van mevrouw Dik-Faber — ik heb haar naam erbij staan in mijn aantekeningen; ik hoop dat dat klopt — was: kan het? Als Bernard Wientjes zegt dat met de Bouwagenda alle nieuwbouw gasloos gebouwd kan worden, dan vertrouw ik hem op zijn blauwe ogen.

Dan kom ik bij mevrouw Agnes Mulder. Met deze wet in de hand kijk ik terug op alle werkbezoeken die wij aan Groningen gebracht hebben en op alle voorbesprekingen daarover. Ik weet inmiddels niet meer hoe vaak wij hier in de Kamer gedebatteerd hebben over Gronings gas. Met haar deel ik de wens om zo snel mogelijk het gasverbruik te verminderen en het grote drama in Groningen op te lossen.

Voor de geschiedenis en de Handelingen merk ik nog op dat de heer Bosman destijds een amendement heeft inge-

diend — wellicht had hij nu ook een ander amendement ingediend — waarin hij de keuze voor nieuwbouw aan het gas of nieuwbouw van het gas af bij de gemeente neerlegde. Deze wet borduurt daarop voort en gaat een stap verder. Het amendement van mevrouw Van Veldhoven zei dat de ACM een toetsingskader moest maken voor gasloze nieuwbouw of nieuwbouw aan het gas. En deze wet zegt: leg nou ook de regie hiervoor bij de gemeente. De richting en de doelstelling zijn dus hetzelfde, maar er zitten net wat nuancekeuzes in. Het amendement dat dinsdag ingediend is, haalt deze twee elementen eruit. Daar ben ik ongelooflijk blij mee. Toen de heer Jetten mij dat vroeg, heb ik ook gezegd: hier ben ik het helemaal mee eens en ik wil mijn naam hier heel graag onder zetten.

Dan kom ik bij de heer Jetten. Dank voor de felicitaties. Leuk dat we in één week beiden deze ervaring hebben. Uiteraard delen wij ook de ambitie om Nederland van het gas af te krijgen. Het is een goede traditie om op dit onderwerp breed samen te werken. Ik ben blij dat we die samenwerking ook in deze regeerperiode voortzetten. GroenLinks wil altijd een constructieve partner zijn en kijken waar we elkaar kunnen vinden. Soms zal ik misschien roepen dat ik de lat nog net iets hoger wil, maar dat is dan ook, vind ik, de rol van GroenLinks. Er is bijna Kamerbrede overeenstemming over het doel. Over het proces of over het middel kan je dan misschien nog enige twijfels hebben.

De verschillen heb ik net proberen te belichten. Die zijn zeker niet groot meer en ze zijn inmiddels nog kleiner geworden. Ik heb vanmorgen namelijk een nota van wijziging ingediend, omdat ik ook geen bezwaar heb tegen een Algemene Maatregel van Bestuur met nadere regels voor de gemeente bij de besluitvorming. Wij kunnen dan, als dat nodig is, via een voorhangprocedure in het voorstel van de minister kijken welke regels dat dan worden. Ik kondig alvast aan dat ik zal proberen die zo streng mogelijk te krijgen.

Er is gevraagd of ik dit initiatiefvoorstel aan zou willen houden. Als dat op enig moment nuttig is, bijvoorbeeld omdat bij de Eerste Kamer de behandeling van de wet dan al gaande is, zal ik dat zeker overwegen. Ik zal op elk moment proberen te kijken of het nog helpt, of het nog een duwtje in de rug is, of het een stok achter de deur is of dat het niet nodig is. Ook de minister weet natuurlijk niet te voorspellen hoe het in de Eerste Kamer gaat. Soms is er een novelle nodig. We hopen heel erg dat het niet zo gaat als met die andere twee energiewetten, die toch onverhoopt vertraging opliepen. Dat is het laatste wat we nu nodig hebben.

We bewaren het beste voor het laatst. Dat is mevrouw Yeşilgöz. Zij zei heel vriendelijke woorden in mijn richting voor de inspanning, voor het initiatief nemen. En inderdaad, zelfs in zo'n half A4'tje gaat heel veel werk zitten. We hebben contact gehad met vele bedrijven, met juristen. Ik wil ook mijn dank uitspreken aan Bureau Wetgeving, dat heel geduldig elke keer weer ondersteund, meegedacht en -gekeken heeft. Ik bedank ook de ambtenaren van het ministerie, die er advies over hebben gegeven en allerlei technische aanpassingen hebben gedaan waarvan ik niet gezien had dat die echt wel nodig waren. Het is dus ook teamwork. Dus dank daarvoor.

Mevrouw Yeşilgöz vraagt hoe het met de kosten van de huishoudens zit. Ik heb dat in het interruptiedebatje met de heer Kops en naar aanleiding van vragen van mevrouw Beckerman toegelicht. Of het nu huurhuizen of koophuizen zijn, met de total cost of ownership zijn die kosten voor de huishoudens laag.

Is het alleen gericht op een woonfunctie? Daar ben ik mee begonnen, omdat ik dacht: laat ik het klein en simpel houden. Ik leer de eerste tien woordjes van het Portugees, en daarna moet natuurlijk die hele taal van de klimaatveranderingen, van de energietransitie, stap voor stap ontwikkeld worden. Mensen moeten daar handiger in worden. Maar dit waren mijn eerste tien woordjes.

Voorzitter. Daarmee ben ik aan het eind gekomen van mijn beantwoording in eerste termijn.

De voorzitter:

Mevrouw Van Tongeren, dank u wel voor de verdediging van uw voorstel en het beantwoorden van de vragen. Dan wil ik graag de minister van Economische Zaken en Klimaat het woord geven om in eerste termijn als adviseur vanuit de regering het woord te richten tot de Kamer.

Minister Wiebes:

Voorzitter. Er zijn drie vragen aan mij gesteld. Die zal ik beantwoorden.

De heer Kops vraagt of ik een kostenoverzicht van deze wet kan verstrekken. Dat is een vraag die hij ook in het vorige debat al heeft gesteld over een amendement dat hier erg op leek. Daarvan heb ik gezegd dat dat niet kan, maar dat wij altijd streven naar de meest efficiënte toepassing.

Een interessantere vraag was: wat gebeurt er met het energieverbruik? De heer Kops vraagt eigenlijk: hoeveel zal het energieverbruik toenemen? De hoeveelheid warmte die hier geproduceerd wordt, is natuurlijk hetzelfde, want de woningen blijven hetzelfde. Dit is geen isolatiemaatregel, maar het zou heel goed kunnen dat het primaire energieverbruik juist omlaaggaat. Dat zou goed kunnen door bijvoorbeeld het gebruik van warmtepompen, door geothermie, door restwarmte en door toepassing van duurzame elektriciteit bij de aandrijving van al deze mooie apparaten. Dat zou dus goed kunnen, maar dat is nu niet te zeggen, want de warmteplannen zijn nog niet af. We zijn daar nog niet grootschalig aan begonnen, maar we zullen dat snel zien. Uiteindelijk leidt het natuurlijk tot een beëindiging van de toepassing van fossiele brandstoffen.

Mevrouw Dik-Faber heeft ook aan mij de vraag gesteld wat dan de verschillen nog zijn. Ik ga de antwoorden van mijn buurvrouw niet helemaal overdoen. De verschillen zijn inmiddels klein. Oorspronkelijk was het verschil de mate waarin een college kon besluiten om het toch, al is het maar tijdelijk, op het gas aan te sluiten. Inmiddels zijn die mogelijkheden met een nota van wijziging verruimd, waarbij dan nog steeds blijft staan dat dat niet-financiële motieven kunnen zijn. Maar dan wordt het een beetje een debat over de vraag: wat is niet-financieel? Het nu aansluiten op het gas omdat er over vijf jaar een warmtenet langskomt, is dat dan financieel of niet? Ik laat het gewoon over aan de

smaak van de luisteraar hoe groot die verschillen zijn. Ikzelf lees er toch nog steeds een strikte beperking tot woningen in, en dan geldt het niet voor kleine zakelijke verbruikers. Maar mijn buurvrouw heeft dat volgens mij zelfs nog ontkend. Ik laat het nu even aan haar over om in de wet aan te wijzen waar dat staat. Ja, dat is het amendement-Moorlag. Kijk aan! Maar daarin staat weer dat de grootverbruikers geheel meedoen, als ik het even snel lees. Dit leent zich voor allerlei vormen van bestudering.

Wat betreft de bestaande woningen geldt er een soortgelijk iets. Dat neemt mevrouw Van Tongeren standaard mee, zij het dat de nota van wijziging daar misschien ook nog veranderingen in mogelijk maakt. Ik denk dat de verschillen niet levensgroot zijn. Daar moet u het nu dan even mee doen.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik stel voor dat wij fluks doorgaan naar de tweede termijn van de zijde van de Kamer, althans als daar behoefte aan is. Ik kijk even bij de leden of dat het geval is. Enkele leden schudden het hoofd en enkele leden zeggen ja. Ik ga even de lijst af. Mevrouw Beckerman ziet af van haar spreektijd in tweede termijn. Dan is het woord aan de heer Wassenberg van de Partij voor de Dieren.

Meneer Wassenberg, u heeft twee minuten spreektijd.

De heer Wassenberg (PvdD):

Dat is meer dan genoeg, voorzitter. In mijn tweede termijn wil ik nog heel even ingaan op de korte bijdrage van de heer Moorlag. Hij gaf een Groningse reactie op het werk van mevrouw Van Tongeren en vatte dat kort maar krachtig samen met de woorden "mooi werk". Hij was daarna meteen weg. Ik kon de interruptiemicrofoon niet meer halen, dus ik wil toch even een reactie in tweede termijn geven. Het doet mij deugd dat ik als geboren en getogen Limburger de heer Moorlag een lesje Gronings kan geven. Volgens mij zou een Groninger niet positiever kunnen zijn dan door te zeggen: 't kon minder. In de schorsing heb ik het nog even gecontroleerd bij enkele Groningse informanten. Mevrouw Beckerman was daar een van. Ik kan mij helemaal bij die woorden aansluiten. 't Kon inderdaad een stuk minder.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Wassenberg. Dan geef ik het woord in tweede termijn aan de heer Kops van de PVV. Ook u hebt twee minuten spreektijd.

De heer Kops (PVV):

Dank u wel, voorzitter. Het is een vreselijk wetsvoorstel, maar dat had ik, denk ik, al duidelijk gemaakt.

Aan het eind van mijn betoog in eerste termijn vroeg ik aan de initiatiefnemer: wat vindt u er nou van dat u door indiening van een amendement op de Wet VET eigenlijk gepasseerd bent door de coalitie? Want het is toch niet leuk als je gepasseerd wordt? Dat is vervelend.

Vervolgens heb ik allerlei vragen gesteld. En dan vind ik het eerlijk gezegd echt beschamend dat de initiatiefnemer in antwoord daarop, nota bene ter verdediging van haar eigen initiatiefwetsvoorstel, doodleuk zegt: ja, we verschillen van mening en we komen er niet uit. Het leek alsof ze er helemaal geen zin in had om haar eigen wetsvoorstel te verdedigen! Ik vind echt dat zij daarmee de bijdrages van de Kamerleden geen recht doet.

Bij nader inzien begrijp ik het eigenlijk wel dat zij door de coalitie gepasseerd is.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Kops. Dan geef ik het woord aan de heer Van der Lee van GroenLinks.

De heer Van der Lee (GroenLinks):

Dank u wel, voorzitter. Dit geeft mij toch de gelegenheid om veel dank te zeggen aan beide woordvoerders die we net hebben gehoord. De initiatiefneemster, mevrouw Van Tongeren, heeft dankzij de inspanningen van haar team — Yorian Bordes, Peter van Dijk, de mensen van Bureau Wetgeving maar ook adviseurs van buiten — een puik staaltje werk afgeleverd in een bijzonder korte tijd. Volgens mij kunnen we daar alleen maar heel grote waardering voor hebben.

Ik zou het ook leuk vinden om een reactie te mogen vernemen op de laatste woorden die de minister uitsprak over hoe het nou precies zit met de kleine en de grootzakelijke gebruiker. Misschien is het goed om dat punt nog even heel scherp en duidelijk te hebben. Ik begreep dat de initiatiefneemster het amendement van de heer Moorlag op stuk nr. 9 over wilde nemen. Op dit punt is er volgens mij juridische duidelijkheid, maar die duidelijkheid is er nog niet helemaal in het debat. Ik hoop dat de initiatiefneemster dat nog even wil verduidelijken. Ik zie uit naar het antwoord en naar de stemmingen volgende week.

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel, mijnheer Van der Lee. De heer Moorlag en mevrouw Dik-Faber hebben geen behoefte aan een tweede termijn. Dan geef ik het woord aan mevrouw Agnes Mulder van de CDA-fractie. Ook u hebt twee minuten spreektijd.

Mevrouw Agnes Mulder (CDA):

Voorzitter, dank. Ik vond dat mevrouw Van Tongeren een heel goede beantwoording had. Wij worden het niet met elkaar eens vandaag, zoals mevrouw Van Tongeren het niet eens wordt met de PVV-fractie. Maar zij stond er toch maar eventjes: in een eerste termijn na een uur direct doorschakelen bij een initiatiefwetsvoorstel. Daar heb ik waardering voor en dat wil ik vandaag even uitspreken.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Mulder. Dan ga ik naar de heer Jetten van D66.

De heer Jetten (D66):

Voorzitter, dank u wel. Ook namens D66 hartelijk dank aan de initiatiefneemster voor de beantwoording hier vandaag, maar ook voor de vlotte schriftelijke beantwoording die wij eerder kregen nadat er van de zijde van de Kamer nog wat vragen waren gesteld.

Ik heb in de eerste termijn al gezegd dat ik heel blij ben dat wij vandaag als Kamer hebben laten zien dat wij van links tot bijna rechts er allemaal van overtuigd zijn dat wij het Groningse gas zo snel mogelijk uit onze huizen moeten krijgen. Het schrappen van de gasaansluitplicht gaat daaraan bijdragen. Ik ben blij dat wij bij de Wet VET met zoveel fracties een amendement hebben kunnen indienen. Ook na de beantwoording door mevrouw Van Tongeren zojuist ben ik ervan overtuigd dat het amendement dat op een betere manier regelt. Ik hoop nog altijd dat mevrouw Van Tongeren als stok achter de deur deze wet eventueel wil aanhouden, zodat wij een alternatief hebben, mocht de minister echt stranden in de senaat met de Wet voortgang energietransitie. Maar op dit moment is mijn fractie ervan overtuigd dat de geamendeerde Wet VET de beste en meest uitvoerbare manier is om onze huizen zo snel mogelijk van het gas af te krijgen.

Nogmaals dank aan de initiatiefnemer.

De voorzitter:

Dank u wel mijnheer Jetten. Mevrouw Yeşilgöz-Zegerius ziet af van haar spreektijd. Mijn voorstel is dat wij onmiddellijk doorgaan naar de tweede termijn voor de beantwoording van de laatste vragen en opmerkingen. Het woord is aan mevrouw Van Tongeren, de initiatiefnemer.

Mevrouw Van Tongeren (GroenLinks):

Voorzitter. De winning van Gronings gas moet minder, dus ik ben helemaal blij.

De heer Kops heeft zichzelf buitenspel gezet door termen als een "zotte wet". Dan heeft het wat mij betreft niet zo gek veel zin meer om op allerlei details van bepaalde bekostiging in te gaan. Stelt hij daar enorm prijs op, dan nodig ik hem uit om een middag langs te komen bij de GroenLinks-fractie. Dan gaan wij daar samen gewoon eens even rustig naar kijken. Wellicht kan ik dan ook wat mensen van de bouw en van de gasindustrie daarbij uitnodigen, maar ik heb het vermoeden dat dit noch het stemgedrag noch de mening van de heer Kops gaat beïnvloeden.

Ik dank de heer Van der Lee. Hij vroeg wat er nu precies in dat amendement van Moorlag staat. Wat ik nu net aangeeft krijg door mijn ondersteuning — het is zo leuk om dat te krijgen — is dat het precies hetzelfde regelt als wat het amendement van de coalitie doet, namelijk dat met uitzondering van bepaalde industriesectoren waar de bedrijfsvoering zonder gasaansluiting onmogelijk is op dit moment — we kunnen het technisch gewoon nog niet; waterstof heb-

ben we nog niet in die mate — bij nieuwbouw de aansluitplicht zou vervallen. Dat is het amendement van de heer Moorlag, dat ik met enthousiasme omarm. Volgens mij heb je een vergrootglas nodig om dan de verschillen te ontdekken. Mijn voorstel aan de Kamer zou zijn dat wij zowel het amendement op de wet van de minister als dat op de initiatiefwet aannemen. Doen wij dat niet, dan is het heel moeilijk uit te leggen dat wij van twee dingen die hetzelfde beogen, maar waarvan het een tot een kleiner en het ander tot een groter geheel behoort, alleen willen wat in het grotere deel zit, maar het niet willen als het als in het kleinere deel zit. Maar dat is uiteraard ter afweging aan de individuele fracties.

Ik dank mevrouw Mulder voor haar woorden. Wij werken al heel lang samen. Wij kunnen samen verschillen in inhoud overbruggen en de persoonlijke samenwerking altijd goed houden. Dat wil ik heel graag zo voortzetten in deze regeerperiode.

Tegen de heer Jetten zeg ik: ja, als het op een moment strategisch echt handig is om de wet niet verder te behandelen of niet in te dienen in de Eerste Kamer, zal ik dat zeker niet doen. Ons gemeenschappelijk doel is immers zo snel mogelijk geen nieuwbouw meer aan het gas. Dat wil ik ondersteunen en aanmoedigen en daarbij een stok achter de deur hebben, maar ik wil het op geen enkele wijze frustreren.

Dan ben ik gekomen aan het einde van mijn tweede termijn, met dankzegging aan eenieder die zich hiervoor ingespannen heeft, ook onze minister als mijn adviseur, althans als adviseur van de Kamer, geloof ik. Ik dank ook alle Kamerleden die het vanaf vanmorgen 11 uur volgehouden hebben tot 8 uur vanavond op het onderwerp gas.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Van Tongeren, voor uw bijdrage en uw inspanningen voor deze wet. Ik kijk nog heel even naar de minister van Economische Zaken en Klimaat in zijn rol als adviseur. Hij heeft geen behoefte aan een tweede termijn. Dan wil ik voorstellen dat wij komen tot een einde aan de beraadslagingen over deze initiatiefwet.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De voorzitter:

De stemmingen over het amendement-Moorlag en de initiatiefwet zijn gepland voor aanstaande dinsdag. Ik schors de vergadering, en daarna gaat de Kamer verder met het dertigledendebat over een schuldenindustrie en het Manifest Schuldenvrij!

De vergadering wordt van 19.46 uur tot 20.01 uur geschorst.